

Indsatsen til inkluderende undervisning

Undervisningen bruger flere modaliteter

Ved at bruge flere modaliteter kan de ordblindede elever benytte flere strategier til at forstå og fastholde det faglige indhold. Præsenter planen og målene for dagens undervisning samt opgaver både på smartboard/tavle og mundtligt. Repeter væsentlige begreber og nøgleord og illustrer dem visuelt.

Jørgensen, Line Leth: Uddannelse og skriftsprogsvanskeligheder kapitel 18, Inklusion af elever med dysleksi i grundskolen

Tydlig struktur omkring undervisningen

En tydelig struktur af undervisningen aflaster elevens arbejdshukommelse samt hjælper dem i struktureringen af deres tid. Sæt tidsangivelse ud for de enkelte punkter på dagens plan, da det gør det tydeligt for eleven, hvor lang tid han/hun forventes at bruge på opgaven. Sæt et nedtællingsur på smartboardet eller en telefon, så eleven ikke skal holde styr på tiden, men kun skal koncentrere sig om at løse opgaverne.

Tydliggør forventning til, at der bliver brugt IT

Det viser den ordblindede elev, at vedkommende sagtens kan løse opgaverne på linje med de andre elever, hvis hjælpemidlerne tages i brug. Lad eleven, der har brug for kompenserende IT, skrive med ordforslag eller diktere noter og stikord på mobilen, når det ikke er skrivetræning eller skriftlig formidling.

Stilladser eleverne, så de får hjælp til det, der udfordrer dem

Har den ordblindede elev eksempelvis svært ved at komme i gang med at skrive, kan det være en fordel at opfordre eleven til at bruge skriveskabeloner. Dette kan hjælpe med at starte skriveprocessen og at få struktur på teksten. Skriveskabeloner er et super godt værktøj, når man vil vise elever, hvordan man kan opbygge en tekst eller strukturere et arbejde. Skriveskabeloner viser strukturen, støtter med ledetråde og begyndende sætninger, og giver eleverne en forståelse af, hvordan opgavetyper kan blive løst. Det er afgørende, at elever bruger den samme skabelon flere gange i forbindelse med lignende opgaver. Det er nemlig ofte først gennem gentagelsen, at eleverne får opbygget forståelsen af strukturen. Når eleven arbejder med samme skabelon flere gange, opbygger de et indre stillads, som de efterhånden kan huske og anvende, når de senere støder på lignende opgaver (1). Kombiner det med kompenserende IT med ordforslag til stavning og oplæsning til at overvåge den skriftlige fremstilling.

(1) Margit Gade: <https://www.margitgade.dk/skabeloner/>

Lav en kombination af selvstændige valg og fælles målsætning for at sikre progression

Når der eksempelvis er læsetræning i en valgfri bog, lad da eleven selv vælge hvilket format, der passer eleven bedst, for at skabe størst forståelse af det læste. Det kan være en lydbog, en lydbog med tekst, hvor eleven kan læse og lytte samtidig, eller en fysisk bog, som er på elevens læseniveau. Det er dog vigtigt, at eleven både får lyttelæst og læst selvstændigt. Den selvstændige læsning hjælper eleven med at træne afkodning, og lyttelæsningen hjælper med at skabe forståelse i alderssvarende tekster.

Hvis der skal skrives om en bestemt bog eller tekst, kan man på forhånd udarbejde nogle sætningsstartende spørgsmål til teksten som f.eks. Jeg undrer mig over..., Jeg kunne godt lide..., og Jeg kunne genkende..., som hjælper alle elever i klassen med at forholde sig til teksten. Ved at tilrettelægge undervisningen på den måde, understøtter du et inkluderende undervisningsmiljø, der giver de ordblinde elever mulighed for at deltage på lige fod med resten af klassen.

Tilgængeliggør materialet

Sørg for, at papirer og tekster ligger elektronisk på elevnetværket Intra, inden undervisningen begynder, så eleven ikke selv skal bruge sin undervisningstid på at skanne dem ind. Hvis teksterne ligger på Intra i god tid inden undervisningen, har eleven mulighed for at få læst teksterne inden, og kan derfor koncentrere sig fuldt ud om de faglige opgaver og ikke selve læseprocessen. Det samme gælder for årsplaner etc.

Højtlesning

Spørg på forhånd, om den ordblinde elev har lyst til at læse højt i klassen. Er svaret nej, bør dette respekteres. Mange ordblinde giver udtryk for, at det værste ved deres skolegang er, at skulle læse højt for klassen. Du kan evt. også spørge eleven, om vedkommende har lyst til at læse op af en forberedt tekst, så eleven ikke føler sig ekskluderet ved oplæsningsaktiviteter. Alternativt kan man som lærer minimere oplæsningsaktiviteter, da læringspotentialer ved denne aktivitet ofte er minimalt. Ved oplæsning i klassen, bør eleverne udvælges tilfældigt i stedet for rækkevis. Derved fremhæver man ikke de elever, der ikke læser højt, så det bliver synligt i klassen.

Kend og forstå elevens udfordringer samt styrker

Det er vigtigt, at læreren kender til og forstår den enkelte elevs udfordringer. Det vil sige, at det er vigtigt, at eleven får støtte, hvor der er brug for det, og mødes med høje forventninger, der hvor elevens præstation ikke påvirkes af ordblindhed. Det er vigtigt, at såvel støtten som forventningerne afstemmes i løbende dialog med den enkelte elev.

Planlæg i god tid

Når det kommende skoleår skal planlægges, undersøg da, om bogen findes på Nota eller i Materialebasen. Er dette ikke tilfældet, bør der vælges en anden bog eller rettes henvendelse til Nota, som gerne vil hjælpe med bøger af skønlitterær karakter. Da det tager tid at producere en lydbog, er det en god ide at henvende sig til Nota i god tid, så bogen er tilgængelig, når den skal tages i brug.

Gode råd:

1. Nogle lydbøger findes med tekst, og mange ordblinde foretrækker at læse og lytte samtidig. Findes lydbogen ikke med tekst, giv da eleven den fysiske bog i stedet.
2. Giv den ordblinde elev mulighed for at benytte kompenserende IT ved test og prøver, hvor den ordblinde elev kan præstere på linje med resten af klassen. Nogle elever er bange for, om det er snyd at bruge it, så det er vigtigt som lærer at tilskynde til brugen, så eleven ved, at dette ikke er tilfældet.
3. Lav støttende undervisning på små hold eller ved holddeling/niveaudeling i klassen.
4. Lav aftaler med eleven omkring højtlesning, markering og fremlæggelse – tving ikke eleven.
5. Lad være med at forcere den ordblindes indlæringsituation. Det kræver tid, tålmodighed og vedholdenhed af den ordblinde og læreren.
6. Vær altid ærlig og redelig over for den ordblinde. Ros ikke uden grund.
7. Ved gruppearbejde i klassen fremhæv da, at den ordblinde elev kan bidrage med andre ting end lige at skrive, så eleven ikke bliver fravalgt ved gruppearbejde.
8. Lad eleven læse på niveau dagligt.
9. Tal direkte med eleven om ordblindhed samt fremtidige udfordringer. Tydeliggør, at der er tale om en afkodningsvanskelighed og ikke intelligens.
10. Tilknyt en ældre ordblind elev til en yngre ordblind elev og lad dem møde hinanden nogle undervisningsgange. Den ældre elev bliver mentor for den yngre elev og kan bistå med casehistorik og kan hjælpe med at overvinde vanskeligheder og modstand ved at bruge hjælpemidler og ved manglende erkendelse af egen ordblindhed (3).
11. Tal altid positivt om ordblindhed, så det ikke kommer til at handle om uvilje, dovenskab eller andet, der stigmatiserer. Tænk på dit ordvalg, så det bliver fremhævet positivt. F.eks. "læse med ørerne" og "at have ordblindhed".

(3) Carsten Milan Nielsen: Guide til at overvinde ordblindes modstand mod læsning

Tak til alle vores samarbejdspartnere for bidrag:

Marianne Glarborg Ellingsen

Tove Ditlevsens Skole

Carsten Milan Nielsen

Folkeskolerne i Sorø

Joan Wittenkamp

Borgerskolen

Kathrine Liv Eskildsen

Gadehaveskolen

Tina Rønberg Nielsen

Høje-Taastrup Kommune

Julie Skibelund

Susanne Wiederquist

Wiederquist ApS

Margit Gade

Line Leth Jørgensen

Birgit Dilling

Allan Madsen

Ordblinde Lab

Udviklingspuljen for folkebiblioteker

Pædagogiske læringscentre under Slots- og Kulturstyrelsen